

Temat 16.

Hierarchiczna struktura Kościoła

Kościół jest zorganizowaną społecznością, w której jedni mają za zadanie prowadzić innych. Pomoc Ducha Świętego dla całego Kościoła, aby nie błędził w wierze, jest udzielana również Magisterium, aby wiernie i autentycznie nauczał słowa Bożego. Kościół od początku powoływał do sakramentu kapłaństwa tylko ochrzczonych mężczyzn: uważał za słuszne podążanie za wolą Chrystusa, który na

Apostołów wybrał tylko
mężczyzn.

05-12-2022

Kościół na ziemi jest *jednocześnie* wspólnotą i społecznością uformowaną przez Ducha Świętego poprzez Słowo Boże, sakramenty i charyzmaty. Jest to wspólnota dzieci Bożych, ponieważ wszyscy są ochrzczeni i przyjmują ten sam Chleb, którym jest Chrystus. Jest to uporządkowana społeczność, ponieważ między ochrzczoneymi istnieją pewne ustalone relacje, według których jedni pełnią misję prowadzenia drugich. Jak pasterz prowadzi i troszczy się o trzodę, kierując ją w bezpieczne miejsca, gdzie może zostać nakarmiona dobrą trawą, zgodnie z obrazem biblijnym (por. J 10,11-18; Ps 23 (22)), tak Chrystus prosi o to samo tych,

których ustanowił pasterzami w Kościele. Rozróżnienie między pasterzem a trzodą oraz istotne poświęcenie się trzodzie ze strony pasterza, na wzór Chrystusa, który oddał swoje życie za owce, jest obrazem biblijnym, który - w ramach swoich logicznych ograniczeń - może pomóc zrozumieć jednoczesną obecność wspólnoty i struktury społecznej w Kościele.

Właśnie sakramenty, które tworzą Kościół, są tymi, które nadają mu strukturę, aby był na ziemi powszechnym sakramentem zbawienia. Konkretnie, poprzez sakramenty chrztu, bierzmowania i święceń, wierni uczestniczą - na różne sposoby - w kapłańskiej misji Chrystusa. Z działania Ducha Świętego w sakramentach i charyzmatkach wywodzą się trzy największe funkcje, jakie istnieją dotychczas w Kościele: wierni świeccy, wyświęceni szafarze (którzy

otrzymali sakrament święceń i tworzą hierarchię kościelną: diakoni, kapłani i biskupi) oraz zakonnicy.

Fakt, że Kościół ma strukturę hierarchiczną nie oznacza, że jedni stoją wyżej niż inni. Wszyscy, przez chrzest, są powołani do misji przybliżania ludzi i świata do Boga. Ta misja pochodzi bezpośrednio od Boga i nikt nie potrzebuje zgody drugiego człowieka na jej realizację. Jednakże, aby ją spełnić, potrzebna jest łaska, gdyż bez Chrystusa nic nie możemy uczynić (por. J 15,5). Dlatego konieczne jest, aby jedni - zwierzchnicy - uobecniali sakramentalnie Chrystusa innym, aby wszyscy mogli realizować misję ewangelizacyjną. Służba na rzecz misji wszystkich jest powodem istnienia funkcji hierarchicznej w Kościele. Relacja między wiernymi a hierarchią ma charakter misyjny i jest kontynuacją misji Syna w mocy Ducha Świętego. Z tego powodu

hierarchia w Kościele nie jest owocem historycznych okoliczności, w których jedna grupa górowała nad drugą narzucając swoją wolę.

Biskup Rzymu

Papież jest biskupem Rzymu i następcą św. Piotra, jest wieczystą i widzialną przyczyną i fundamentem jedności Kościoła. Chrystus dał apostołowi Piotrowi zadanie przewodniczenia kolegium apostoelskiemu i utwierdzania swoich braci w wierze (por. Łk 22, 31-32). Wszystkie Kościoły partykularne są zjednoczone z Kościołem Rzymu, a wszyscy biskupi, którzy przewodniczą tym Kościołom, są w łączności z Biskupem Rzymu, który przewodniczy im w miłości. Funkcją tego ostatniego jest służenie jedności episkopatu, a tym samym jedności Kościoła. Z tego powodu papież jest głową kolegium biskupów i pasterzem całego Kościoła, nad

którym ma, z woli Bożej, pełną, najwyższą, natychmiastową i powszechną władzę. Ta władza Papieża ma wewnętrzne ograniczenie, ponieważ Papież jest wewnątrz, a nie ponad Kościołem Chrystusowym. Podlega więc prawu boskiemu i prawu naturalnemu, jak wszyscy chrześcijanie.

Pan obiecał, że jego Kościół będzie zawsze trwał w wierze (por. Mt 16,18-19) i umacnia tę lojalność swoją obecnością, mocą Ducha Świętego. Tę właściwość Kościół posiada jako całość (nie w pojedynczych jego członkach). Dlatego też wierni jako całość nie błędzą, trzymając się niezawodnie wiary kierowanej przez żywe Magisterium Kościoła pod działaniem Ducha Świętego, który prowadzi jednych i drugich. Pomoc Ducha Świętego dla całego Kościoła, aby nie błędził w wierze, udzielana jest również Magisterium, aby

wiernie i autentycznie nauczało w Kościele słowa Bożego. W niektórych szczególnych przypadkach ta pomoc Ducha Świętego gwarantuje, że interwencje Magisterium nie zawierają błędów, dlatego często mówi się, że w takich przypadkach Magisterium uczestniczy w tej samej nieomyślności, którą Pan obiecał swojemu Kościołowi. „Nieomyślność przysługuje Biskupowi Rzymu, jako najwyższemu pasterzowi i nauczycielowi Kościoła, lub Kolegium Biskupów w łączności z Papieżem, zgromadzonym na soborze powszechnym, gdy ogłaszają definitywnym aktem naukę dotyczącą wiary lub moralności, a także gdy Papież i biskupi, sprawując najwyższy Urząd Nauczycielski, przedkładają do wierzenia prawdę jako objawioną przez Boga. Takie orzeczenia każdy wierny powinien przyjąć posłuszeństwem wiary” ^[1].

Przekonanie o odpowiedzialności misji Papieża i autorytecie, jakim cieszy się on w jej wypełnianiu, skłania katolików do podtrzymywania gorliwej modlitwy wstawienniczej za niego. Co więcej, jedność z papieżem każe im unikać publicznego wypowiedzania się negatywnie o Biskupie Rzymu lub podważania zaufania do niego, także w przypadkach, gdy nie podzielają określonego osobistego osądu sprawy. Jeśli to ostatnie miałyby miejsce, pragnienie dobrego rozeznania i uformowania prowadzi katolików do szukania rady w sprawie wszelkich wątpliwości, jakie mogą mieć, do modlitwy i do wnikliwego pogłębiania tematu, w którym znajdują pewne trudności, starając się z otwartym umysłem zrozumieć ich przyczyny, co może wymagać trochę czasu i cierpliwości. Jeśli utrzymuje się ten brak zrozumienia, dobrze jest zachować milczenie^[2] i okazać chociaż

„religijne posłuszeństwo rozumu i woli”^[3] wobec tych nauk.

Biskupi, spadkobiercy Apostołów

Kościół jest *Apostolski*, ponieważ Chrystus zbudował go dzięki Apostołom, wybranym świadkom swego zmartwychwstania i fundamentom swego Kościoła; ponieważ z pomocą Ducha Świętego naucza, strzeże i wiernie przekazuje depozyt wiary otrzymany od Apostołów. Jest on również w swej strukturze apostolski, w tym sensie, że jest kształtowany, uświęcany i zarządzany, aż do powrotu Chrystusa, przez Apostołów i ich następców, biskupów, w jedności z następcą Piotra. Tradycja apostolska to przekazywanie, poprzez sakrament święceń, misji i autorytetu Apostołów ich następcom, czyli biskupom. Biskupi nie otrzymują wszystkich darów, które Bóg ofiarował Apostołom, ale tylko

te, które oni otrzymali, aby przekazać je Kościołowi. Dzięki temu przekazowi Kościół pozostaje w jedności wiary i życia ze swoim źródłem, przy czym na przestrzeni wieków całe swoje apostołstwo ukierunkowuje na szerzenie Królestwa Chrystusowego na ziemi^[4].

Kolegium biskupów, w łączności z papieżem, a nigdy bez niego, sprawuje również najwyższą i pełną władzę nad Kościołem. Biskupi otrzymali misję *nauczania* jako autentyczni świadkowie wiary apostołskiej; *uświęcania* rozdzielając łaskę Chrystusa przez posługę Słowa i sakramentów, zwłaszcza Eucharystii; oraz *rządzenia* ludem Bożym na ziemi^[5].

Chrystus ustanowił hierarchię kościelną mającą za zadanie uobecniać Go wszystkim wiernym przez *sakramenty* i przez *głoszenie Słowa Bożego* na mocy otrzymanego

od Niego pełnomocnictwa.

Członkowie hierarchii otrzymali również misję przewodzenia Ludowi Bożemu (por. Mt 28,18-20).

Hierarchia składa się ze świętych szafarzy: biskupów, księży i diakonów. Posługa Kościoła ma wymiar kolegialny, tzn. związek członków hierarchii kościelnej jest na służbie wspólnoty wiernych.

Każdy biskup sprawuje swoją posługę jako członek kolegium biskupiego - które jest następcą kolegium apostoelskiego - i w jedności z jego głową, papieżem, wspólnie z nim i innymi biskupami sprawując pieczę nad Kościołem powszechnym.

Ponadto, jeśli został mu powierzony Kościół partykularny, rządzi nim w imieniu Chrystusa otrzymanym autorytetem, władzą zwyczajną, właściwą i bezpośrednią, w jedności z całym Kościołem i pod przewodnictwem Ojca Świętego.

Posługa ma również charakter osobisty, ponieważ każdy jest

odpowiedzialny przed Chrystusem, który go osobiście powołał i powierzył mu misję przez sakrament święceń.

Udział prezbiteratu w posłudze biskupów

Posługa w Kościele jest jedna, bo posługa apostolska jest jedna, ale przez Boskie założenie jest podzielona na trzy stopnie: episkopat, prezbiterat i diakonat. Ta jedność duszpasterstwa przejawia się w wewnętrznych relacjach między jego trzema stopniami, które wzajemnie się uzupełniają. Nie są one bowiem trzema klasami czy rodzajami szafarzy, ale stopniami jednej i tej samej posługi, jednego i tego samego sakramentu święceń. Ten, kto otrzymał stopień episkopatu, nie przestaje być także kapłanem i diakonem; ten, kto otrzymał tytuł prezbitera, nie przestaje być diakonem. Ponadto sakrament ten

posiada jedność eklezjalną. Jest ona posługą w jedności, ponieważ jest wykonywana dla wspólnoty i ponieważ jest wewnętrznie zorganizowana jako ministerialna wspólnota z tymi, którzy przyjęli ten sam sakrament w różnych jego stopniach.

W swojej posłudze w Kościele lokalnym biskup opiera się na wyświęconych kapłanach, którzy są jego głównymi i niezastąpionymi współpracownikami. Prezbiterzy są obdarzeni kapłaństwem służebnym, którego pełnię posiada biskup. Otrzymują je przez sakrament święceń, z nałożeniem rąk biskupa i modlitwą konsekuracyjną. Od tego momentu stają się częścią prezbiteratu, stabilnego kolegium złożonego ze wszystkich kapłanów, którzy zjednoczeni z biskupem pełnią tę samą misję duszpasterską w imieniu ludu Bożego.

Dlatego, gdy biskup włącza
prezbiterów do swego kolegium,
biorąc ich pod swoją opiekę i
ponosząc za nich odpowiedzialność,
nie czyni tego jako czegoś
opcjonalnego czy wygodnego, ale
jako konieczną konsekwencję
dzielenia tej samej misji, której jest
głową i która pochodzi z sakramentu
święceń. Prezbiterzy są najbardziej
bezpośrednimi współpracownikami
biskupa w duszpasterstwie
powierzonego mu ludu Bożego.
Uobecniają oni opiekę biskupa w
danym miejscu lub zadaniu, głoszą
Słowo Boże i sprawują sakramenty,
zwłaszcza sakrament Eucharystii.

Uzasadnienie dostępu do kapłaństwa
wyłącznie dla mężczyzn

Kościół od zawsze powoływał do
kapłaństwa tylko ochrzczonych
mężczyzn. W okresie patrystycznym
istniały pewne sekty, które
opowiadały się za kapłaństwem

kobiet, ale już wtedy były potępiane przez św. Ireneusza, św. Epifaniusza i Tertuliana. Powoływanie do kapłaństwa wyłącznie mężczyzn jest praktyką Kościoła, która pozostała niezmienną w ciągu ponad dwudziestu wieków jego misji. Ponadto nawet w pracy misyjnej, przy zetknięciu z kulturami i religiami w których praktykowano kapłaństwo kobiet nie słyszano o postulatach duszpasterskich sprzeciwiających się tej praktyce.

Zasadniczy powód tego stanu pochodzi z Objawienia. Kościół zawsze czuł się związany z wolą Chrystusa, który na Apostołów wybierał tylko mężczyzn. Mógł wybrać na to kolegium apostoelskie najbardziej wywyższoną z istot, swoją najświętszą Matkę, ale tego nie zrobił. I mógł też wybrać spośród kobiet, które towarzyszyły mu w jego życiu publicznym, z których niektóre były wierniejsze i silniejsze od części

Apostołów, ale tego nie zrobił. Apostołowie z kolei liczyli na współpracę mężczyzn i kobiet, ale czuli się związani wolą Pana, gdy chodziło o wybór swoich następców w misji pasterskiej, do której wybrali tylko mężczyzn. Można by pomyśleć, że jest to owoc mentalności żydowskiej, ale w żadnym przypadku Chrystus nie wykazywał oznak działania uwarunkowanego kategoriami kulturowymi w swoich kontaktach z kobietami, które wysoko cenił, ucząc o równej godności mężczyzn i kobiet. W rzeczywistości jego zachowanie kontrastowało z tym, co było zwyczajem wśród ówczesnych Żydów i to samo dotyczyło Apostołów, którzy naśladowali w tym swego Mistrza.

Możliwość dostępu kobiet do kapłaństwa była podnoszona w różnych okresach. Z jednej strony taki pogląd zyskuje na sile dzięki

chęci odpowiadania na sytuacje kulturowe, które w sposób uzasadniony pragną nadać większe znaczenie roli kobiety w społeczeństwie i w rodzinie. Ta zwiększona świadomość jest owocem pogłębienia orędzia ewangelicznego, które głosi równą godność wszystkich istot ludzkich. Z drugiej strony, pogląd ten zwraca uwagę na sakramentalną formę Kościoła, z jego hierarchiczną strukturą, tak jakby był to jedynie ludzki sposób organizacji. W gruncie rzeczy twierdzi się, że jeśli chrześcijanie organizują się dla misji, czerpiąc inspirację z form kulturowych, w których żyją, mogą teraz włączyć kobiety do tej struktury społecznej. W ten sposób można by skuteczniej ukazać zwrócenie uwagi na kobiety, co jest już obecne w Nowym Testamencie, a to jest pożyteczne dla misji, ponieważ byłoby bardziej zgodne z mentalnością współczesnego człowieka.

Z pewnością w sposobie organizowania się Kościoła są rzeczy, które są owocem powstania lub przyswojenia form społecznych, według których organizowali się ludzie, ale są też inne, które zostały wybrane i chciane przez Chrystusa. Te pierwsze są owocem ludzkiej kreatywności w odpowiedzi na miłość Boga, te drugie są dane przez Boga. Te pierwsze można zmieniać w zależności od ich przydatności dla misji. Tych drugich nie da się zmienić w sposób znaczący, ponieważ pochodzą one z pozytywnej woli Chrystusa. Na przestrzeni dziejów Kościół rozeznaje, które z nich należą do pierwszej grupy, a które do drugiej. Czasami rozeznanie nie jest łatwym zadaniem, wymaga cierpliwości, badań, medytacji nad Słowem Bożym i otwartego usposobienia na Jego plan. W swoich czasach św. Paweł VI i św. Jan Paweł II, po przestudiowaniu tematu, uznali, że

Kościół nie ma władzy udzielania święceń kapłańskich kobietom. W 1994 roku papież Jan Paweł II potwierdził, że to zagadnienie jest ostatecznym nauczaniem Kościoła, nie podlegającym już weryfikacji^[6]. W następnym roku, uznając, że rozsiani po całym świecie pasterze w ciągu wieków zawsze nauczali tego w swoich Kościołach, Kongregacja Nauki Wiary potwierdziła, że jest to nauka ciesząca się nieomylnością, którą Bóg przyrzekł swojemu Kościołowi w swoim zwyczajnym i powszechnym magisterium.

Miguel de Salis

Bibliografia podstawowa

—*Katechizm Kościoła Katolickiego*, 871-896.

—*Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*, 177-187, 333.

[1] *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*, 185.

[2] *Por. Instrukcja Donum veritatis*, nr. 31.

[3] *Kodeks Prawa Kanonicznego*, 752.
Por. Katechizm Kościoła Katolickiego, 892.

[4] *Por. Katechizm Kościoła Katolickiego*, 861-862.

[5] *Por. Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*, 184, 186.

[6] Jan Paweł II, List apostolski *Ordinatio sacerdotalis*, 22-V-1994, nr 4.